

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE GREGO

CURSO 2021-22
IES FERNANDO ESQUÍO

Índice:

INTRODUCCIÓN.....	5
CULTURA CLÁSICA 3º E.S.O OU 4ºE.S.O.....	6
I. Introdución e contextualización.....	7
II. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	9
III. Concreción dos obxectivos.....	12
IV. Estándares de aprendizaxe. Temporalización. procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.....	14
V. Concrecións metodolóxicas.....	22
VI. Materiais e recursos didácticos.....	24
VII. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción.....	25
VIII. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....	30
IX. Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación.....	31
X. Temas transversais.....	32
XI. Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar.....	33
XII. Medidas de atención a diversidade.....	34
LATÍN 4º.....	35
I- Introdución e contextualización.....	36
II- Contribución da materia ao desenvolvemento das competencias.....	38
III- Concreción dos obxectivos.....	41
IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.....	43
V- Concrecións metodolóxicas.....	51
VI- Materiais e recursos didácticos.....	53
VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción.....	54
VIII- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....	59
IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación.....	60
X- Temas transversais.....	60
XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar.....	61
XII- Medidas de atención a diversidade.....	61

LATÍN I.....	62
I. Introdución e contextualización.....	63
II. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	65
III. Concreción dos obxectivos.....	69
IV. Estándares de aprendizaxe. Temporalización. procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.....	71
V. Concrecións metodolóxicas.....	83
VI. Materiais e recursos didácticos.....	85
VII. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción.....	86
VIII. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....	91
IX. Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación.....	92
X. Temas transversais.....	92
XI. Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar.....	93
XII. Medidas de atención a diversidade.....	93
LATÍN II	94
I. Introdución e contextualización.....	95
II. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	97
III. Concreción dos obxectivos.....	101
IV. Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.....	103
V. Concrecións metodolóxicas.....	109
VI. Materiais e recursos didácticos.....	111
VII. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción.....	112
VIII. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente..	116
IX. Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación..	117
X. Temas transversais.....	119
XI. Procedementos para a acreditación dos coñecementos necesarios.....	120
XII. Medidas de atención á diversidade.....	120

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MODALIDADE DE ENSINO PRESENCIAL.....	122
ADAPTACIÓNS METODOLÓXICAS NO CASO DUNHA MODALIDADE DE ENSINO NON PRESENCIAL.....	123
ADAPTACIÓNS METODOLÓXICAS NO CASO DUNHA MODALIDADE SEMIPRESENCIAL OU DE CUARENTENA DO ALUMNADO.....	124
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	125
REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.....	125
PROXECTO LECTOR.....	126

INTRODUCCIÓN

O Centro no que se vai desenvolver esta Programación Didáctica é un Instituto de Educación Secundaria de carácter público, onde se imparten ESO e Bacharelato.

O centro está situado na bisbarra de Ferrolterra na que se inclúen os seguintes municipios: Ares, Cedeira, Fene, Ferrol, Moeche, Mugar dos, Narón, **Neda**, San Sadurniño, Ás Somozas e Valdoviño.

O Departamento de Grego está integrado por:

- María del Carmen Riobó Fernández, xefe de Departamento, que imparte as seguintes materias: Cultura Clásica 3º ESO, Latín 4º ESO, Latín 1º BAC, Latín 2º BAC, Xeografía e Historia 2ºESO, Investigación e tratamento da información 1º BAC e apoio á Língua Castelá de 4ºESO.
- O departamento de Grego asume as materias de Latín por non contar o centro cun especialista deste departamento.

**CULTURA
CLÁSICA
3º E.S.O.**

I- Introducción e contextualización

Esta é una materia específica do terceiro curso da ESO, que o alumnado deberá elixir fronte á Segunda Lingua Estranxeira, segundo o currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, o mantemento e a presenza destes aspectos na cultura occidental, e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen. A través de Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e a análise sobre as bases en que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciabile para os cidadáns e as cidadás de Europa, máis non só, tamén de todas aquelas que se atopan no que se dou en chamar Oriente Medio.

De acordo con esta formulación, o currículo básico da materia artículase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico.

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que se deriva unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e a evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase coa descrición do marco histórico e xeográfico onde ten lugar a devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e a evolución da escritura e a súa diversidade de sistemas e alfabetos. Préstase especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego xogaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e na formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica, neste ámbito será permitir ao alumnado afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta mesma como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos. No ámbito non lingüístico englobase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico en que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo das relixións grega e romana presta atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividadeas relixiosas e os valores culturais asociados a ela.

Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no que se aborda a construción do imaginario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e dos heroes, e o seu mantemento na cultura contemporánea.

Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura,

á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxos xermes determina toda a nosa tradición literaria, todos os nosos xéneros literarios, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores e polas súas autoras. Vai implícito, pois, o estudo inescusable do mantemento do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan a ser referentes na nosa cultura.

No que atinxe ao apartado dedicado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal se tratan aspectos como a organización política e social do mundo grecorromano, as clases sociais, a vida pública e privada, e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental, é de subliñar que permitirá ao alumnado ser consciente de que inda seguimos a ser grecorromanos.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.

Dentro das competencias clave a comunicación lingüística (CCL) é a competencia con máis presenza sobre todo no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que o alumnado utiliza e poida utilizar. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual aproveitarase como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital (CD). A procura de información, que deberá ser guiada na meirande parte das ocasións, facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento.

Nesta liña, tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender (CAA), xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo.

A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE), por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables (CSC).

Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico (CMCCT).

Por último indicar que a aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais (CCEC).

COMPETENCIA CLAVE	DESENVOLVEMENTO
CCL	<p>Comprensión do sentido dos textos escritos e orais.</p> <p>Expresión oral con corrección, adecuación e coherencia.</p> <p>Respecto polas normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor, etc.</p> <p>Manexo de elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.</p> <p>Entendemento do contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para darlle un mellor uso.</p>
CD	<p>Emprego de varias fontes para a busca de información.</p> <p>Selección do uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.</p> <p>Elaboración de información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.</p> <p>Utilización das distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.</p> <p>Manexo das ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.</p> <p>Actualización no uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.</p>
CAA	<p>Xeración de estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.</p> <p>Xestión dos recursos e motivacións persoais a favor da aprendizaxe.</p> <p>Desenvolvemento de estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.</p> <p>Aplicación de estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente, etc.</p> <p>Seguimento dos pasos establecidos e toma de decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.</p> <p>Avaliación da consecución de obxectivos de aprendizaxe.</p>
CSIEE	<p>Asunción das responsabilidades encomendadas e dar conta delas.</p> <p>Constancia no traballo, superando as dificultades.</p> <p>Xestión do traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.</p> <p>Priorización da consecución de obxectivos de grupo fronte a intereses persoais.</p> <p>Resolución da necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.</p> <p>Mostra de iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.</p> <p>Xeración de novas e diverxentes posibilidades dende coñecementos previos do tema</p>
CSC	<p>Mostra de dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.</p> <p>Recoñecemento da riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.</p> <p>Concepción dunha escala de valores propia e actuar conforme a ela.</p> <p>Aprendizaxe dun comportamento desde o coñecemento dos distintos valores.</p> <p>Respecto os distintos ritmos e potencialidades.</p> <p>Compromiso ou promoción de accións cun fin social.</p>

CMCCT

Desenvolvemento e promoción de hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.

Xeración de criterios persoais en torno á visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.

Recoñecemento da importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

Aplicación de métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico, etc).

CCEC

Valoración da interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.

Apreciación da beleza das expresións artísticas e do cotián.

Elaboración de traballos e presentacións con sentido estético.

Mostra de respecto cara ao patrimonio cultural nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica, etc), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

III- Concreción dos obxectivos.

Un dos obxectivos principais da materia de Cultura Clásica é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade. Esta materia pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética. Pero isto non significa que non contribúa a consecución da totalidade dos obxectivos de etapa:

- Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

- Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.

Seguindo a presentación do curriculum da materia exposta no Anexo II (materias específicas) do Decreto 86/2015, DOGA 29,xuño, 2015, respectamos a organización de contidos por bloques, que o citado decreto establece, si ben algún destes vai ser tratado ao longo de todo o curso, por considerar que é preciso dosificar o seo estudo nos distintos trimestres. E como pode deducirse do anteriormente indicado a nosa temporalización vaise axeitar as avaliacións que se teñen fixadas neste centro polo seu claustro.

Así mesmo respectando a presentación de dito curriculum da materia concretaremos cada estándar de aprendizaxe na seguinte táboa:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	1.Xeografía	A lo menos sinala e enumera 1/3 do total	Observación do traballo na aula
CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.			
CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	2.Historia	A lo menos distingue a 1/2 das etapas xerais da historia grecolatina e sabe situalas nunha barra do tempo. Comprende o concepto de romanización da Gallaecia	Observación do traballo na aula Traballo individual Exposición oral
CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.			
CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.			
CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.			
CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.			
CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.			

CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.			
CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.			
B6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.			
CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.			
CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.		A lo menos recoñece algúns tipos de escritura e sabe situar nun mapa 1/3 das lingua romances	Observación do traballo na aula Resolución de actividades en equipo Proba escrita
CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.	6. Lingua e literatura		
CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.	3. Mitoloxía	A lo menos sabe relacionar entre elas 1/3 das divindades grecolatinas estudadas	Observación do traballo na aula Traballo individual Exposición oral
CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.			
CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.			
CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.			
CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.			
CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, pondoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.			
CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.			
CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	4. Arte	A lo menos sabe identificar 1/3 das manifestacións artística estudadas.	Observación do traballo na aula Traballo individual Exposición oral
CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.			
CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.			
CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.			
CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.			
CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.	6. Lingua e literatura	A lo menos sabe empregar 1/3 das locucións latinas estudadas e distingue algúns cultismos, semicultismos e termos patrimoniais	Observación do traballo na aula Traballo individual Resolución de probas prácticas Exposición oral
CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.			
CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.			
CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.			
CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.	5. Sociedade e vida cotiá	A lo menos sabe explicar a orixe e natureza dos xogos olímpicos, identifica 0 80% dos diferentes tipos de vivenda, modo de alimentación e formas de lecer	Observación do traballo na aula Traballo individual Exposición oral
CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.			
CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.			
CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.			
CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.			
CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.			
CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.			
CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	6. Lingua e literatura	A lo menos sabe identificar 1/3 de termos de orixe grecolatino e das manifestacións literarias estudadas	Observación do traballo na aula Resolución de actividades en equipo Proba escrita
CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.			
CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e reconece a súa influencia na literatura posterior.			
CCB6.12.1. Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.			
CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	7. Pervivencia na actualidade	A lo menos sabe empregar 1/3 das locucións latinas estudadas e distingue algúns cultismos, semicultismos e termos patrimoniais	Observación do traballo na aula Resolución de actividades en equipo Traballo individual Exposición oral
CCB7.2.1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.			
CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
CCB7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.			

V- Concrecións metodolóxicas.

Na materia Cultura Clásica, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xenerais que faciliten unha aprendizaxe significativa e o desenvolvemento das competencias básicas do alumnado:

- O alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Cultura Clásica nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinabilidade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, a Cultura Clásica posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudarlle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. Con este obxectivo, programaranse actividades consistentes en sinxelos proxectos de busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

Na Cultura Clásica necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman a materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área de Cultura Clásica é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

- * Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.

- * Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.

- * Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.

- * Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos.

Para esta materia neste curso que comeza sinalamos para o nivel de 3º e 4º da ESO o libro de texto da Editorial Anaya, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas, etc..

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro, plataformas educativas (wikisaber, linkedln, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs, para o que estamos a dotar o departamento.

Salientar que o departamento ten a súa xefa formando parte da plataforma e-Twinning.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Cultura Clásica, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
Bloque 1. Xeografía	B1.1. Localizar nun mapa fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.
	B1.2. Describir os marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia.
Bloque 2. Historia	B2.1. Identificar, describir e explicar o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana.
	B2.2. Coñecer as principais características de cada período da historia de Grecia e Roma, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos.
	B2.3. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia.
Bloque 3. Mitoloxía	B3.1. Coñecer os principais deuses da mitoloxía grecolatina.
	B3.2. Coñecer os mitos e os heroes grecolatinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.
	B3.3. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e da relixión grega coas actuais.
	B3.4. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado.
Bloque 4. Arte	B4.1. Coñecer as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.
	B4.2. Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares.
	B4.3. Coñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática.
	B4.4. Coñecer as creacións urbanísticas romanas, así como a súa rede viaria.
	B4.5. Coñecer e saber localizar os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo.
Bloque 5. Sociedade e vida cotiá	B5.1. Coñecer as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico, e establecer semellanzas e diferenzas entre elas.
	B5.2. Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma.
	B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.
	B5.4. Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma.
	B5.5. Identificar as principais formas de lecer da antigüidade.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B5.6. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais.
Bloque 6. Lingua e literatura	B6.1. Coñecer a existencia de diversos tipos de escritura, distinguilos e comprender as súas funcións.
	B6.2. Coñecer a orixe do alfabeto e distinguir os tipos de alfabetos usados na actualidade.
	B6.3. Recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais.
	B6.4. Coñecer a orixe común das linguas indoeuropeas.
	B6.5. Identificar as linguas europeas romances e non romances, e localizalas nun mapa.
	B6.6. Identificar a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas.
	B6.7. Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais.
	B6.8. Facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán, tendo en conta os fenómenos fonéticos.
	B6.9. Coñecer e utilizar con propiedade terminoloxía científico-técnica de orixe grecolatina.
	B6.10. Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas.
	B6.11. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.
	B6.12. Coñecer os fitos esenciais das literaturas grega e latina como base literaria da cultura europea e occidental.
Bloque 7. Pervivencia na actualidade	B7.1. Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.
	B7.2. Coñecer a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais.
	B7.3. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
	B7.4. Realizar traballos de investigación sobre a pervivencia da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

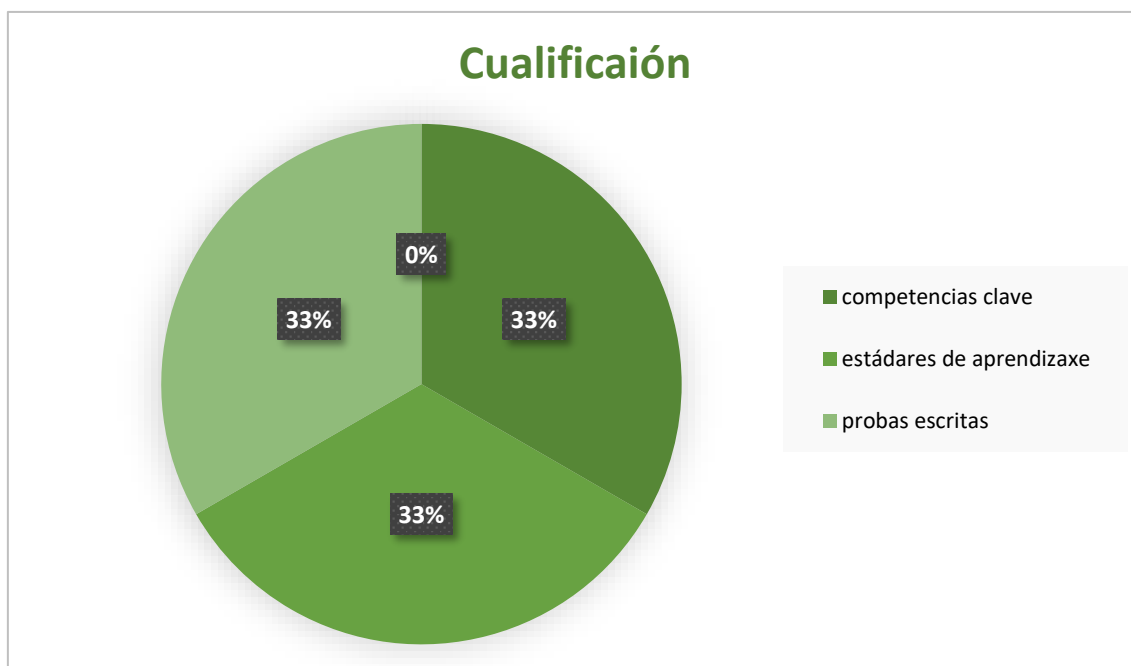
Como pode claramente deducirse o apartado ao que hai que facer especial fincapé vai ser o da lingua e literaturas clásicas, si ben somos conscientes que este é o aspecto de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que seguen:

CRITERIOS MÍNIMOS DE PROMOCIÓN	
1.	Localizar nun mapa fitos xeográficos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.
2.	Coñecer as características máis importantes do marco xeográfico no que se desenvolveron as culturas de Grecia e Roma no momento do seu apoxeo.
3.	Coñecer algúns fitos esenciais na historia de Grecia e Roma e coñecer as súas consecuencias e influencia na nosa historia.
4.	Distinguir e situar nun eixe cronolóxico as principais etapas históricas de Grecia e Roma.
5.	Coñecer coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, os seus trazos, atributos e ámbitos de influencia.
6.	Coñecer os mitos e heroes grecolatinos de maior relevancia.
7.	Coñecer as características fundamentais da arte grega e romana e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.
8.	Localizar nun mapa e describir os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español.
9.	Coñecer as características dos principais sistemas políticos presentes no mundo clásico establecendo semellanzas e diferenzas entre elas.
10.	Coñecer as características e a evolución da organización social grega e romana e a súa presenza na sociedade actual.
11.	Identificar e explicar os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros.
12.	Identificar as principais formas de traballo e de ocio existentes na Antigüidade.
13.	Recoñecer os diferentes tipos de escritura e distinguilas entre si.
14.	Distinguir distintos tipos de alfabetos usados na actualidade.
15.	Coñecer a orixe común de diferentes linguas.
16.	Describir a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico.
17.	Identificar as linguas romances e non romances da Península Ibérica e localizalas nun mapa.
18.	Identificar léxico común, técnico e científico de orixe grecolatina na propia lingua e sinalar a súa relación coas palabras latinas ou gregas orixinarias.
19.	Describir algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que chegaron ata a actualidade.
20.	Coñecer a presenza da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.
21.	Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
22.	Realizar traballos de investigación sobre a presenza da civilización clásica no contorno, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.
23.	Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania.
24.	Coñecer e comparar as características da relixiosidade grega e romana coa actualidade.
25.	Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións de culto privado.
26.	Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación se detallan:

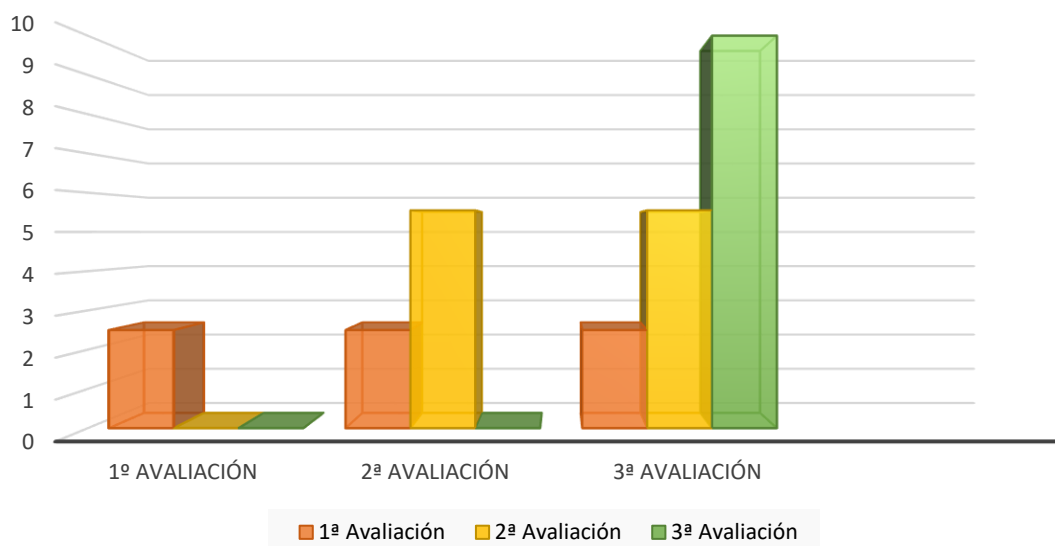
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliación que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas establece o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos afíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta extendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación

Neste curso escolar que agora comezamos non existe ningún alumno coa materia de Cultura Clásica pendente. Inda así o departamento ten deseñado nesta Programación didáctica as actividades e sistemas de recuperación, caso de ter alumnos pendientes..

Se houbera algún alumno con Cultura Clásica de 3º pendiente, se lle facilitará ao alumno un cuestionario (que se elaborará cando así se precise) relativo os estándares de aprendizaxe correspondentes a cultura clásica de 3º nos que queden englobados os criterios mínimos de promoción fixados nesta Programación didáctica. O alumno deberá completalo no espazo de tempo que se fixará en cada curso para superar a materia pendiente.

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Cultura Clásica vai traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenrolar
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e videos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	A cultura clásica é a cultura nai da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	Na cultura clásica está moi presente a non discriminación: hermafroditismo
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenrolo do urbanismo romano

XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar

A nosa avaliación inicial non pode ir soamente encamiñada a detección do nivel de contidos previos que poida ter o alumnado; pois, sen dúbida, este dependerá da formación xeral que teña cada un dos seus membros, e, simplemente, cun test de cinco ítem por cada un dos bloques de contidos do curriculum da materia é mais que suficiente para constatar o grao inicial do que partir. Debemos ter en conta dun xeito moi salientable que, en principio e de partida, ningún alumno conta con formación nesta materia de Cultura Clásica, pois é a primeira vez que se enfronta a ela no curso da súa formación regulada.

Mais interesante é o segundo aspecto ao que pensamos que ten que ir encamiñada tamén dita avaliación inicial: desmontar falsos coñecementos que se creen clásicos e demostrar que se sabe mais cultura clásica do que se consciente.

A consecuencia da detección dos coñecementos previos en cada bloque, vai conseguir achegar mais facilmente a consecución dos obxectivos, a asimilación dos contidos e ase mesmo vai permitir deseñar tarefas de mais amplo percorrido.

A avaliación inicial vai reflectir uns resultados no referido dunha maneira moi directa as competencias clave, que se reforzarán, tanto dun xeito individualizado, para que cada alumno evolucione na medida do que ten que ser afianzado ou reforzado e mesmo ampliado en cada un deles; pero tamén poderá extraerse unha conclusión globalizada do grupo, que vai motivar que nas actividades colectivas sexa o aspecto ou aspectos das competencias clave que resulten sen aflorar os que se reforcen

XII- Medidas de atención a diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos alumnos, porque isto, xunto coa avaliación inicial, vains permitir descubrir que alumnado pode precisar de antemán un seguimento mais personalizado ou mesmo unha ubicación dentro da aula mais favorable a cada un deles. Tamén vains a axudar a diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas con as actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. Para ilo solicitarase asesoramento por parte de equipo de orientación, por mor de adecuar as medidas a adoitar. . En xeral pode adiantarse que no caso de necesidade dunha ACI, centrarase na redución da extensión dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise.

LATÍN 4º

I- Introducción e contextualización

Dentro do marco do decreto 86/2015 que establece o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu Título II, Capítulo II (artigos 29 e 30), se determina que o Latín é unha materia troncal do itinerario de Humanidades da modalidade de Bacharelato de Humanidades e ciencias sociais cunha carga lectiva de catro horas semanais.

O Consello de Europa e o Foro Intergubernamental Europeo entre outras institucións recoñecen a importancia das linguas como instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Ademais achegan ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais. Se recoñece así a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A finalidade da educación plurilingüe é retirar barreiras artificiais entre as linguas; alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, pero ademais estudia linguas estranxeiras. Co cal o estudo das linguas clásicas, o latín e o grego, a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día.

Na materia de Latín se estudia en profundidade os aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das

estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O latín en 4º da ESO vai comezar cun método natural, deducindo as regras morfosintácticas a partir da lectura e da tradución. Esta materia ten regulado o seu estudo en tres cursos (cuarto de ESO, primeiro e segundo de bacharelato) nos que, con lixeiros matices, se repiten os bloques nos que está organizada; bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, imprescindibles para o estudo da civilización romana e sen os cales non é posible apreciar a verdadeira dimensión do legado latino. O primeiro destes bloques, referente ao latín como orixe das linguas romances, é neste nivel haberá de comezarse coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución, e etapas do latín e as linguas romances. Nos tres cursos si haberá que analizar o papel que desempeñou o latín na formación das linguas cooficiais da nosa Comunidade Autónoma, galego e castelán, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica; así como tamén o papel que o latín desempeñou nas demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, facendo o mesmo tipo de estudo nelas.

O bloque que aborda os elementos básicos da lingua latina, dende os sistemas de escritura ata a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronuncia, está só deseñado tanto para cuarto de ESO coma para primeiro de Bacharelato.

Os dous seguintes bloques, que tratan aspectos netamente lingüísticos, están presentes no tres cursos, pero é aquí neste onde preténdese iniciar ao alumnado no concepto de flexión, nas estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, chegando ao nivel de complexidade axeitado en cada un dos cursos co propósito da comprensión e a interpretación dos textos.

O bloque dedicado ao estudo da civilización latina está presente tanto no cuarto curso de ESO coma no primeiro de bacharelato para iniciar ao alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis relevantes e significativas da antigüidade romana (escultura, arquitectura e literatura).

Por último, o bloque dedicado ao estudo do léxico, presente nos tres cursos, haberá de prestar unha especial atención a etimoloxía e á composición e á derivación culta, mesmo iniciando neste curso a prefixos, lexemas e sufixos de orixe non só latina, senón tamén grega.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Comunicación lingüística (CCL)

Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e lecer.

Comprensión do compoñente lingüístico das linguas propias e das linguas estranxeiras.

Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.

Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.

Desenrolo de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.

Desenrolo da capacidade crítica ante o mensaxe e o seu contido.

Facilidade para o aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nelas.

Fomento da capacidade creativa lingüística.

Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.

Melloría na motivación do aprendizaxe a partir da mellora na comprensión e expresión lingüística.

Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, polo de tanto, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.

Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante la lectura de textos orixinais.

Competencia matemática competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Desenrolo da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.

Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.

Desenrolo de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidas.

Desenrolo de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.

Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.

Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.

Desenrolo do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.

Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.

Elaboración de xuízos críticos sobre o desenrolo científico e tecnolóxico ó longo da historia.

Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.

Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital (CD)

Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.

Fomento do traballo colaborativo.

Busca de información mediante motores de busca.

Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.

Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.

Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).

Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).

Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación mais axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender (CAA)

Motivación por aprender.

Organización e xestión do propio aprendizaxe.

Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.

Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.

Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.

Desenrolo de actitudes de respecto nas relacións sociais dende o coñecemento da súa diversidade histórica.

Análise de situacións para a resolución de conflitos.

Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.

Contribución á mellora das institucións dende o coñecemento da súa historia.

Conciencia de participación na sociedade actual dende o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.

Desenrolo de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, dende o estudo da súa evolución histórica.

Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais dende unha perspectiva histórica e cultural.

Aprendizaxe crítico de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.

Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Capacidade para pensar de forma creativa.

Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.

Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).

Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.

Comunicación e presentación de proxectos.

Capacidade de traballo individual e en grupo.

Capacidade de autoevaluación.

Desenrolo do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para acadar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.

Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.

Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.

Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.

Desenrolo do interese polas manifestacións culturais e artísticas.

Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e o arte contemporáneo.

Desenrolo de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

III- Concreción dos obxectivos

Sen dúbida o estudo do Latín permite concretar cada un dos obxectivos que a LOMCE establece para a educación secundaria obrigatoria, pois vaille facilitar ao alumnado o desenvolvemento das capacidades que lle permiten:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuizos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade.

Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

p) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución

Seguindo o deseño curricular establecido polo Decreto 86/2015 imos elaborar nesta Programación Didáctica unha estrutura do mesmo no que os estándares de aprendizaxe aparecen distribuídos en tres trimestres conforme a estruturación do curso escolar en tres avaliacións:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	1. O latín, orixe das linguas romances	A lo menos o alumno será quen de indicar o 50% do que se lle pide en cada un dos estándares	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas
LAB1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.			
LAB1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	2. Sistema da lingua latina: elementos básicos	O alumnado deberá recoñecer e explicar o 30 % dos tipos de escritura e alfabetos estudados; e na lectura acadará o 85% de nivel de corrección	Exposición oral na aula Emprego das TiCs
LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, reconece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.			
LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.			
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	3. Morfoloxía	Se precisará un 65% en cada un dos estándares	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Exposición oral na aula
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.			Realización de probas escritas
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.			
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	4. Sintaxe	100%	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Exposición oral na aula Realización de probas escritas
LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	5. Roma: historia, cultura e civilización	45% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula
LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.			
LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.		55% de consecución	Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.			
LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	1. O latín, orixe das linguas romances	65% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	3. Morfoloxía	80% de consecución	Exposición oral na aula

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB3.5.1. Identifica as conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado.			Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conjugación.			
LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.			
LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.			
LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.			
LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	4. Sintaxe	80% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB4.3.1. Reconece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.			
LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	5. Roma: historia, cultura e civilización	80% de consecución	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	6. Textos	50% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.			
LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	7. Léxico	55% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	1. O latín, orixe das	65%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
	linguas romances		Resolución de actividades propostas
LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	3. Morfoloxía	90%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	4. Sintaxe	85%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.			
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.			
LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúcelas correctamente.			
LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	5. Roma: historia, cultura e civilización	70%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs
LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.			Realización de probas escritas
LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.			
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.			
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	6. Textos	75%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.			
LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.			
LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.			
LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregarlas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	7. Léxico	60%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades proposta Realización de probas escritas

V- Concrecións metodolóxicas

Na materia Latín 4º ESO, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xenerais que faciliten unha aprendizaxe significativa e o desenvolvemento das competencias básicas do alumnado:

- O alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Latín 4º ESO nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinabilidade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, o Latín 4º ESO posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudaralle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. Con este obxectivo, programaranse actividades consistentes en sinxelos proxectos de busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

No Latín 4º ESO necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman a materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área do Latín 4º ESO é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

- * Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.
- * Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.
- * Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.
- * Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos

Para esta materia neste curso que comeza sinalamos un libro de texto da Editorial Santillana, Latín 4º ESO, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas e a plataforma educativa de acceso en liña con tarefas, banco recursos, etc.

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro e de diversas plataformas educativas (wikisaber, linkedln, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Latín 4º ESO, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
1. O latín, orixe das linguas romances	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente.
	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.
	B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
1. Sistema da lingua latina: elementos básicos	B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.
	B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.
	B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.
2. Morfoloxía	B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.
	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.
	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.
	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría declinación, enuncialas e declinalas correctamente.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B3.5. Coñecer as conjugacións, encadrar os verbos dentro da súa conjugación, enuncialos e conxugalos correctamente.
	B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.
3. Sintaxe	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.
	B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.
	B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.
	B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.
	B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.
	B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.
4. Roma: historia, cultura e civilización	B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.
	B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma.
	B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.
	B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.
	B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B5.6. Recoñecer os tipos de vivenda empregados en Roma, as características principais da alimentación romana, os elementos da indumentaria e as normas de hixiene persoal, peiteados e cosméticos.
	B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual.
5. Textos	B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados.
	B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
	B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
	B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.
	B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
	B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.
6. Léxico	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
	B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
	B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.
	B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Como pode claramente deducirse o apartado ao que hai que facer especial fincapé vai ser o da lingua e literaturas clásicas, si ben somos conscientes que este é o aspecto de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que se reseñan no apartado seguinte.

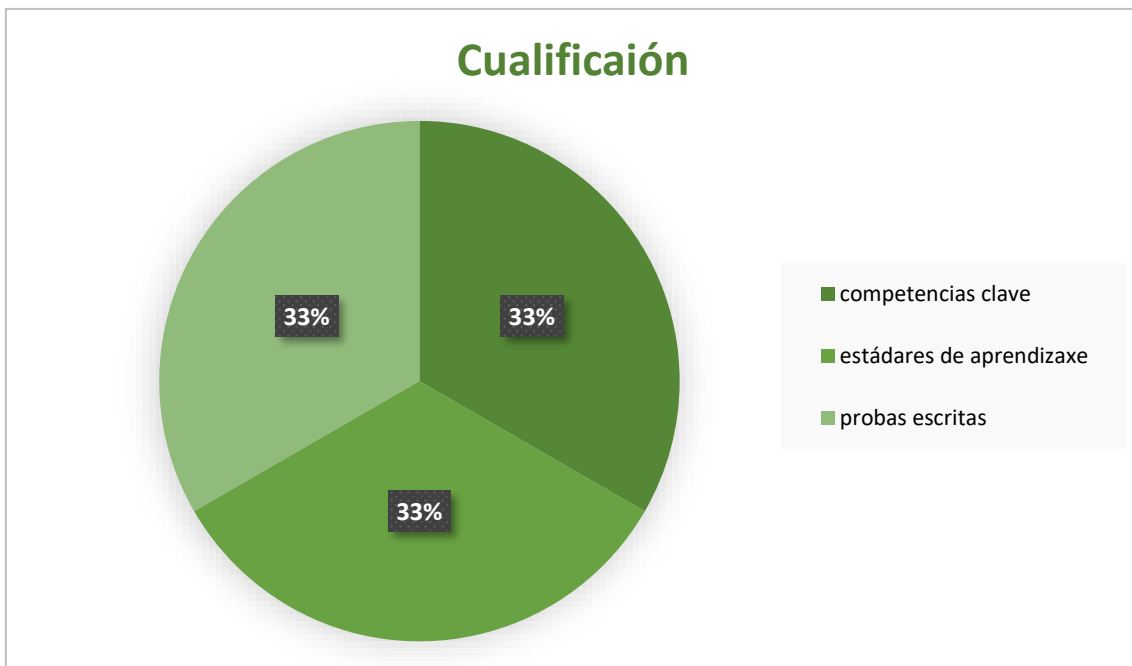
Criterios mínimos de promoción

1. Localizar nun mapa a orixe da lingua latina e a súa extensión a través do tempo.
2. Realizar a árbore xenealóxica das linguas indoeuropeas.
3. Expresar graficamente as linguas faladas en España (romances e non romances).
4. Distinguir palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
5. Indicar as fases da historia da escritura.
6. Ler coa maior corrección posible textos en latín.
7. Poder realizar cambios nas palabras variables latinas segundo dun modelo dado.
8. Comprender frases sinxelas latinas segundo dun modelo dado.
9. Poder situar nun eixe cronolóxico as principais etapas da historia de Roma e os seus feitos máis salientables.
10. Indicar os trazos máis característicos da sociedade romana.
11. Recoñecer algunha das características dos máis destacados elementos da mitoloxía.
12. Recoñecer algúns elementos das principais construcións romanas.
13. Identificar tipos de espectáculos.
14. Elaborar frases sinxelas segundo dun modelo dado.
15. Coñecer algunhas das locucións latinas máis usuais.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación se detaian:

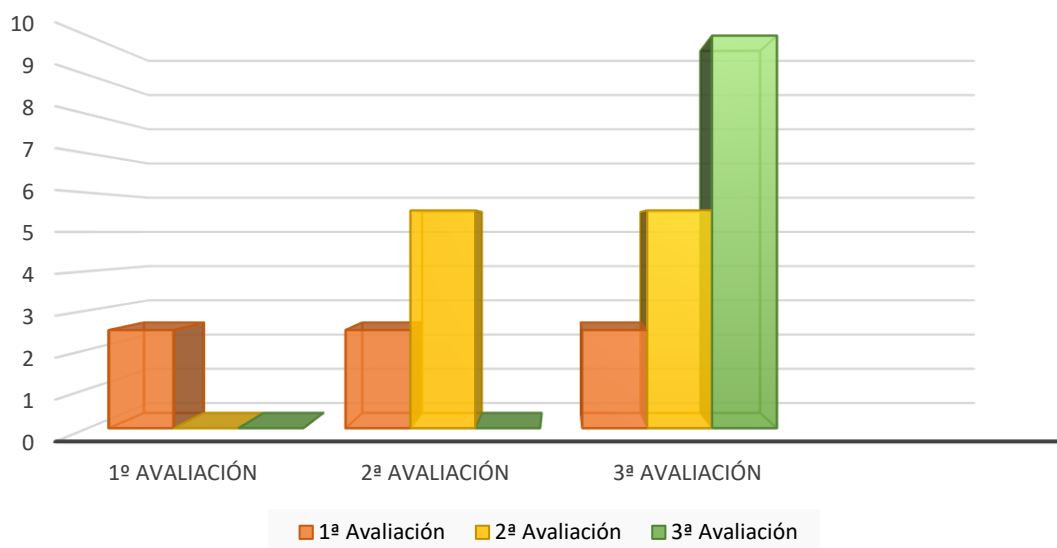
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliacións que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas estableceuse o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos afíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta estendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación

Nesta materia deste segundo ciclo da ESO, Latín 4, é imposible que se dea a circunstancia de alumnos con materias pendentes, pois ao seren un curso final de etapa educativa os alumnos titulan, inda que non acaden o aprobado en tódalas materias, pero ao titular xa non poden levar materias pendentes. De non titular os alumnos haberán de repetir o curso completo.

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Latín 4º ESO se van traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenrolar
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e videos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	O Latín é a lingua na que se redactaron as primeiras leis que coas que se organiza a vida da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	No estudo do latín está moi presente a non discriminación: loita dos dereitos das distintas clases sociais máis desfavorecidas
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenrolo do urbanismo romano coas súa linguaxe ideográfica

XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar

A nosa avaliación inicial non pode ir soamente encamiñada a detección do nivel de contidos previos que poida ter o alumnado; pois, sen dúbida, este dependerá da formación xeral que teña cada un dos seus membros, e, simplemente, cun test de cinco ítem por cada un dos bloques de contidos do curriculum da materia é mais que suficiente para constatar o grao inicial do que partir. Debemos ter en conta dun xeito moi salientable que, en principio e de partida, ningún alumno conta con formación nesta materia de Latín (salvo aqueles que cursaron Cultura Clásica en 3º de ESO, na que se ven uns rudimentos moi someros esta lingua), pois é a primeira vez que se enfrenta a ela no curso da súa formación regulada.

Mais interesante é o segundo aspecto ao que pensamos que ten que ir encamiñada tamén dita avaliación inicial: desmontar falsos coñecementos que se creen clásicos e demostrar que se sabe mais cultura clásica do que se consciente.

A consecuencia da detección dos coñecementos previos en cada bloque, vai conseguir achegar mais facilmente a consecución dos obxectivos, a asimilación dos contidos e ase mesmo vai permitir deseñar tarefas de mais amplo percorrido.

A avaliación inicial vai volcar uns resultados no referido dunha maneira moi directa as competencias clave, que se reforzarán, tanto dun xeito individualizado, para que cada alumno evolucione na medida do que ten que ser afianzado ou reforzado e mesmo ampliado en cada un deles; pero tamén poderá extraerse unha conclusión globalizada do grupo, que vai motivar que nas actividades colectivas sexa o aspecto ou aspectos das competencias clave que resulten sen aflorar os que se reforcen.

XII- Medidas de atención a diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos alumnos, porque isto, xunto coa avaliación inicial, vainos permitir descubrir que alumnado pode precisar de antemán un seguimento mais personalizado ou mesmo unha ubicación dentro da aula mais favorable a cada un deles. Tamén vainos a axudar a diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas con as actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. Para ilo solicitarase asesoramento por parte de equipo de orientación, por mor de adecuar as medidas a adoitar. En xeral pode adiantarse que no caso de necesidade dunha ACS, centrarase na redución da extensión dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise.

LATÍN I

I- Introducción e contextualización

Dentro do marco do decreto 86/2015 que establece o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu Título II, Capítulo II (artigos 29 e 30), se determina que o Latín é unha materia troncal do itinerario de Humanidades da modalidade de Bacharelato de Humanidades e ciencias sociais cunha carga lectiva de catro horas semanais.

O Consello de Europa e o Foro Intergubernamental Europeo entre outras institucións recoñecen a importancia das linguas como instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Ademais achegan ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais. Se recoñece así a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A finalidade da educación plurilingüe é retirar barreiras artificiais entre as linguas; alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, pero ademais estudia linguas estranxeiras. Co cal o estudo das linguas clásicas, o latín e o grego, a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día.

Na materia de Latín se estudia en profundidade os aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O latín se contempla que sexa estudado comezando cun método natural, deducindo as regras morfosintácticas a partires da lectura e da tradución. Esta materia ten regulado o seu estudo en tres cursos (cuarto de ESO, primeiro e segundo de bacharelato) nos que , con

lixeiros matices, se repiten os bloques nos que está organizada; bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, imprescindibles para o estudo da civilización romana e sen os cales non é posible apreciar a verdadeira dimensión do legado latino. O primeiro destes bloques, referente ao latín como orixe das linguas romances, é neste nivel haberá de comezarse coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución, e etapas do latín e as linguas romances. Nos tres cursos si haberá que analizar o papel que desempeñou o latín na formación das linguas cooficiais da nosa Comunidade Autónoma, galego e castelán, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica; así como tamén o papel que o latín desempeñou nas demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, facendo o mesmo tipo de estudo nelas.

O bloque que aborda os elementos básicos da lingua latina, dende os sistemas de escritura ata a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronuncia, está só deseñado tanto para cuarto de ESO coma para primeiro de Bacharelato.

Os dous seguintes bloques, que tratan aspectos netamente lingüísticos, están presentes no tres cursos, pero é aquí neste onde se afonda na descrición e explicación ao alumnado no sistema de flexión, nas estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade; axeitándoos en cada un dos cursos que vai cursar no bacharelato, e sempre co propósito da comprensión e a interpretación dos textos.

O bloque dedicado ao estudo da civilización latina está presente tanto no cuarto curso de ESO coma no primeiro de bacharelato para iniciar e afianzar ao alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis relevantes e significativas da antigüidade romana (escultura, arquitectura e literatura).

Por último, o bloque dedicado ao estudo do léxico, presente nos tres cursos, haberá de prestar unha especial atención a etimoloxía e á composición e á derivación culta, mesmo iniciando neste curso a prefixos, lexemas e sufixos de orixe non só latina, senón tamén grega.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Comunicación lingüística (CCL)

Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e lecer.

Comprensión do compoñente lingüístico das linguas propias e das linguas estranxeiras.

Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.

Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.

Desenrolo de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.

Desenrolo da capacidade crítica ante o mensaxe e o seu contido.

Facilidade para o aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nelas.

Fomento da capacidade creativa lingüística.

Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.

Melloría na motivación do aprendizaxe a partir da mellora na comprensión e expresión lingüística.

Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, polo de tanto, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.

Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante la lectura de textos orixinais.

Competencia matemática competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Desenrolo da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.

Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.

Desenrolo de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidas.

Desenrolo de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.

Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.

Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.

Desenrolo do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.

Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.

Elaboración de xuízos críticos sobre o desenrolo científico e tecnolóxico ó longo da historia.

Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.

Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital (CD)

Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.

Fomento do traballo colaborativo.

Busca de información mediante motores de busca.

Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.

Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.

Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).

Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).

Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación mais axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender (CAA)

Motivación por aprender.

Organización e xestión do propio aprendizaxe.

Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.

Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.

Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.

Desenrolo de actitudes de respecto nas relacións sociais dende o coñecemento da súa diversidade histórica.

Análise de situacións para a resolución de conflitos.

Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.

Contribución á mellora das institucións dende o coñecemento da súa historia.

Conciencia de participación na sociedade actual dende o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.

Desenrolo de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, dende o estudo da súa evolución histórica.

Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais dende unha perspectiva histórica e cultural.

Aprendizaxe crítico de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.

Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Capacidade para pensar de forma creativa.

Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.

Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).

Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.

Comunicación e presentación de proxectos.

Capacidade de traballo individual e en grupo.

Capacidade de autoevaluación.

Desenrolo do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para acadar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.

Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.

Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.

Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.

Desenrolo do interese polas manifestacións culturais e artísticas.

Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e o arte contemporáneo.

Desenrolo de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

III- Concreción dos obxectivos

Dentro dos obxectivos que establece a LOMCE para o Bacharelato:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

A materia de Latín contribúe fundamentalmente:

- Pola formación dos alumnos no coñecemento das bases lingüísticas, históricas e culturais de la civilización occidental. Xunto co Grego, cuxa cultura Roma asimilou e transmitiu a toda Europa, o Latín constitúe un apoio insubstituíble ó aprendizaxe de tódalas linguas faladas en España (a excepción do eusquera) e moi especialmente ó galego.

- Por introduciren ó alumnado no coñecemento da lingua e a cultura latina, facendo fincapé ó mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.

En primeiro lugar imos precisar que tendo en conta que as avaliacións que temos fixadas neste centro son dúas máis a final, un total de tres; e tendo en conta, así mesmo, que no curriculum da materia que fixa a LOMCE os contidos veñen organizados en 7 bloques, pero que os dous últimos teñen que ser traballados durante máis da metade do curso estableceremos a súa temporalización como segue:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	1. O latín, orixe das linguas romances	A lo menos sitúa xeográficamente 80% das linguas romances. A lo menos é quen de recoñecer 1/3 das palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos manexados	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAT1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.			
LAT1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
LAT1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.			
LAT1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.			
LAT1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.			
LAT1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.			
LAT1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.	2. Sistema de lingua latina: elementos básicos	Aplicar cun 85% de corrección as normas básicas de pronuncia en latín clásico	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Emprego das TiCs Realización de probas orais
LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.			
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.			
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.			
LAT1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	3. Morfoloxía	A lo menos saber encadrar o 90% das palabras na súa declinación, dos verbos na súa conxugación; saber identificar o 100% dos casos e o 85% das formas verbais persoais e non persoais coa súa tradución.	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			
LAT1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación			
LAT1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación.			
LAT1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.			
LAT1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.			
LAT1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.			
LAT1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.			
LAT1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.			
LAT1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			
LAT1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.			
LAT1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións			
LAT1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.			
LAT1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relacións con outras circunstancias contemporáneas.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	4. Sintaxe	Identifica o 100% dos principais usos sintácticos dos casos.	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.		Distingue o 100% das oracións simples das compostas e dentro destas o 90% das coordinadas e das subordinadas.	
LAT1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.		Recoñece 80% das construcións máis	
LAT1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.		sinxelas co infinitivo e participio	
LAT1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.			
LAT1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.			
LAT1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	6. Textos	Ser quen de realizar a lo menos o 50% da análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica das frases propostas. Completa o 50% das frases en tradución inversa que se proponen en primeira instancia de xeito íntegro.	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.			
LAT1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			
LAT1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.			
LAT1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.			
LAT1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.			
LAT1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	7. Léxico	Identifica a lo menos o 50% das palabras mais transparentes e de maior frecuencia; así como as principais locucións latinas estudadas, sabendo incluso empregar o 25% das mesmas	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			
LAT1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.			
LAT1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.			
LAT1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.			
LAT1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.			
LAT1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.			
LAT1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.			
LAT1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.			
LAT1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.			
LAT1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha,	5. Roma: historia, cultura e civilización	Identifica o 80% das fases da romanización de Hispania e Gallaecia. Sabe situar, a lo menos, o60% dos principais vestixios arqueolóxicos. Comprende o 40% dos valores cívicos da sociedade romana nos seus diferentes estratos.	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	6. Textos	Ser quen de realizar a lo menos o 50% da análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica dos textos propostos. Completa o 50% das mensaxes en tradución inversa que se propoñen en primeira	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.			
LAT1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade,			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.		instancia de xeito íntegro.	
LAT1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			
LAT1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.			
LAT1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.			
LAT1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.			
LAT1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	7. Léxico	Identifica a lo menos o 50% das palabras mais transparentes e de maior frecuencia; así como as principais locucións latinas estudadas, sabendo incluso empregar o 25% das mesmas	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas
LAT1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			
LAT1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.			
LAT1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.			
LAT1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregarlas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.			
LAT1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.			
LAT1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.			
LAT1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.			
LAT1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.	5. Roma: historia, cultura e civilización	Identifica, recoñece e explica o 55% das figuras mitolóxicas estudadas. Explica o 55% dos cultos oficiais e privados así como dos ritos funerarios. Localiza e describe o 65% das manifestacións artísticas e arquitectónicas. Coñece o 40% da estrutura do exército	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas orais e escritas

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAT1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.		romano ao longo da súa historia	
LAT1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.			
LAT1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores			
LAT1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.			
LAT1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos			

V- Concrecións metodolóxicas

Na materia Latín I, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xenerais que faciliten unha aprendizaxe significativa tanto por o alumno mesmo como promovendo o traballo en equipo, aplicando métodos de investigación apropiados:

- O alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Latín I nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinabilidade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, o Latín I posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudaralle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. Con este obxectivo, programaranse actividades consistentes en sinxelos proxectos de busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

No Latín I necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman a materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área do Latín I é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

- * Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.

- * Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.

- * Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.

- * Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos

Para esta materia neste curso que comeza sinalamos un libro de texto da Editorial Santillana, Latín 1º Bachillerato, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas e a plataforma educativa de acceso en liña con tarefas, banco recursos, etc.

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro e plataformas educativas (wikisaber, linkedln, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Latín I, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
1. O latín, orixe das linguas romances	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.
	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.
	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.
2. Sistema de lingua latina: elementos básicos	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.
	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Distinguir as fases da evolución do alfabeto latino, desde a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.
	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.
	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín e distinguir os seus tipos.
3. Morfoloxía	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Distinguir os tipos de palabras a partir do seu enunciado.
	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.
	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.
	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.
	<ul style="list-style-type: none"> B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir deles, tanto en voz activa como en voz pasiva.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha. ▪ B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas, e comparar os sistemas verbais.
4. Sintaxe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. ▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. ▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. ▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. ▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas. ▪ B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio. ▪ B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.
5. Roma: historia, cultura, arte e civilización	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos. ▪ B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e da Gallaecia, e realizar eixes cronolóxicos. ▪ B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais depósitos arqueolóxicos e museos. ▪ B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual. ▪ B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina. ▪ B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais. ▪ B5.7. Coñecer e comparar coas actuais as características da relixiosidade e da relixión latinas, os cultos privados e os ritos funerarios. ▪ B5.8. Coñecer as características fundamentais da arte romana e describir algunhas das súas manifestacións máis importantes. ▪ B5.9. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.10. Describir a estrutura e o funcionamento do exército romano, e distinguir as etapas na súa evolución.
6. Textos	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e da estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.
7. Léxico	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Como pode claramente deducirse os apartados ó que hai que facer especial fincapé van ser o do morfoloxía, léxico e textos, si ben somos conscientes que estes son os aspectos de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que seguen:

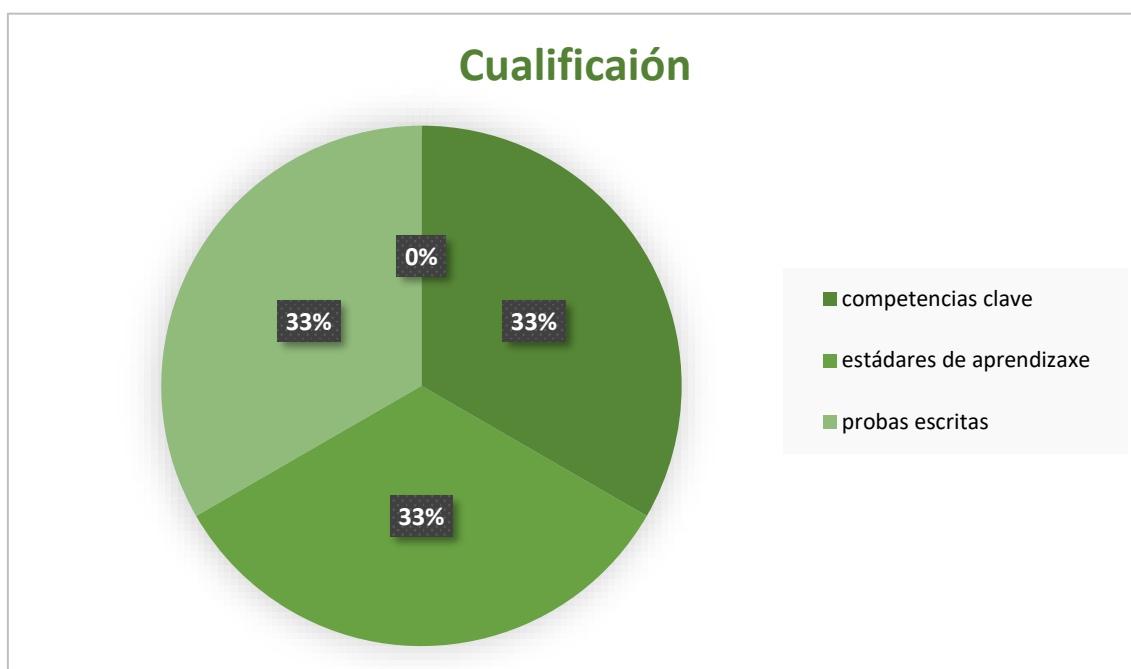
Criterios mínimos de promoción

1. Localizar nun mapa o marco de expansión da lingualatina
2. Situar xeograficamente os principais restos arqueolóxicos
3. Concepto de indoeuropeo e familias lingüísticas ás que da lugar
4. Linguas romances e non romances de España
5. Distinguir palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
6. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.
7. Orixe da escritura. Sistemas de escritura.
8. Orixe e evolución do alfabeto latino.
9. Tipos de palabras: variables e invariables.
10. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.
11. Flexión verbal.
12. Elementos da oración; casos, concordancia
13. Subordinación: infinitivo e participio
14. Romanización de Hispania e da Gallaecia.
15. Organización política e social de Roma.
16. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.
17. Arte romana
18. Obras públicas e urbanismo
19. O exército
20. Iniciación ás técnicas de tradución.
21. Producción de pequenos textos en lingua latina
22. Locucións latinas de uso actual.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación se detallan:

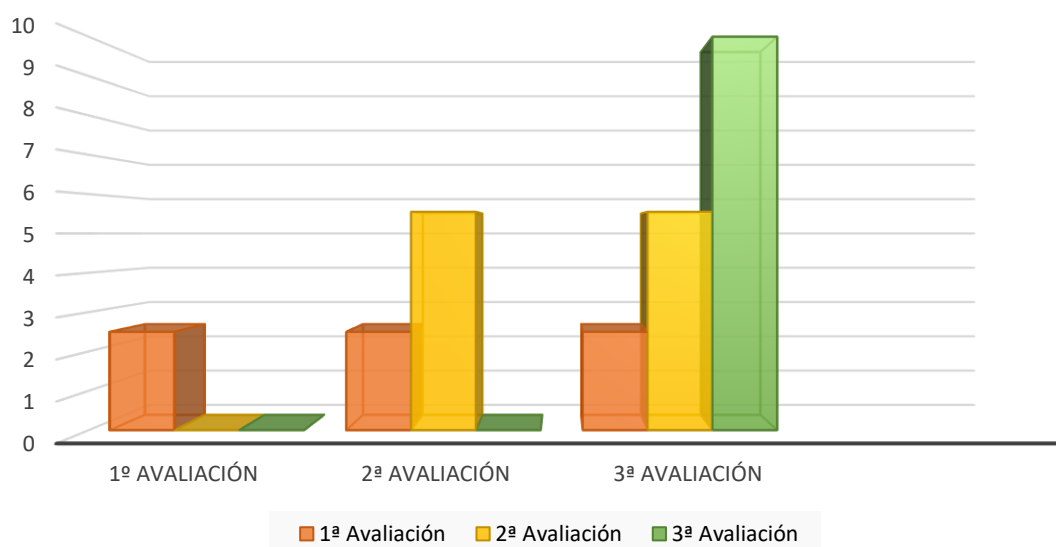
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliacións que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas establece o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos afíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta estendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación

Nesta materia Latín I é imposible que se dea a circunstancia de alumnos coa materia pendente, pois é o primeiro curso da etapa educativa do bacharelato, ao que o alumnado accede previa titulación na etapa inmediatamente anterior da ESO.

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Latín I se van traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenrolar
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e vídeos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	O Latín é a lingua na que se redactaron as primeiras leis que coas que se organiza a vida da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	No estudo do latín está moi presente a non discriminación: loita dos dereitos das distintas clases sociais máis desfavorecidas
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenrolo do urbanismo romano coas súa linguaxe ideográfica

XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar

A nosa avaliación inicial non pode ir soamente encamiñada a detección do nivel de contidos previos que poida ter o alumnado; pois, sen dúbida, este dependerá da formación xeral que teña cada un dos seus membros, pero sobre todo imos ter que ter en conta, que o alumnado pode presentar un perfil académico moi distinto; isto é, pode haber alumnado que cursara Cultura Clásica en 3º de ESO ou en 4º de ESO, ou en ningún dos dous cursos. Así mesmo poderá haber alumnos que non cursaran Cultura Clásica en 3º de ESO ou en 4º de ESO, pero si, Latín en 4º; e mesmo que teña cursado ambas as dúas materias e incluso podemos ter alumnos que non cursaran Latín en 4º de ESO.

Polo anteriormente exposto o Latín I, inda que se concibe como unha parte do bloque Latín na LOMCE, vai comezar o seu percorrido practicamente dende o nivel cero, polo que o alumnado que presente coñecementos adquiridos na ESO, nun primeiro momento notará unha maior axilidade, que non debe proporcionarlle unha falsa sensación de dominio da materia; pola contra, a falla de coñecementos previos non adquiridos no 4º curso da ESO, non pode obrigar ao alumnado a facer un esforzo adicional. A avaliación inicial marcarannos, de seren o caso, si se pode comezar dende un chanzo mais, en caso de ter todo o alumnado Latín en 4º de ESO.

XII- Medidas de atención a diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos alumnos, porque isto, xunto coa avaliación inicial, vains permitir descubrir que alumnado pode precisar de antemán un seguimento mais personalizado ou mesmo unha ubicación dentro da aula mais favorable a cada un deles. Tamén vains a axudar a diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas con as actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. Para ilo solicitarase asesoramento por parte de equipo de orientación, por mor de adecuar as medidas a adoitar. En xeral pode adiantarse que a diversidade pode requirir centrarse na redución da extensión dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise; pero de igual xeito, pode supor o ter que proporcionarlle ó alumno un afondamento e ampliación na medida e a medida que vaia reclamando.

LATÍN II

I- Introducción e contextualización

Dentro do marco do decreto 86/2015 que establece o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu Título II, Capítulo II (artigos 29 e 30), se determina que o Latín é unha materia troncal do itinerario de Humanidades da modalidade de Bacharelato de Humanidades e ciencias sociais cunha carga lectiva de catro horas semanais.

O Consello de Europa e o Foro Intergobernamental Europeo entre outras institucións recoñecen a importancia das linguas como instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Ademais achegan ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais. Se recoñece así a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A finalidade da educación plurilingüe é retirar barreiras artificiais entre as linguas; alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, pero ademais estudia linguas estranxeiras. Co cal o estudo das linguas clásicas, o latín e o grego, a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día.

Na materia de Latín se estudia en profundidade os aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O latín se contempla que sexa estudado comezando cun método natural, deducindo as regras morfosintácticas a partires da lectura e da tradución. Esta materia ten regulado o seu estudo en tres cursos (cuarto de ESO, primeiro e segundo de bacharelato) nos que, con lixeiros matices, se repiten os bloques nos que está organizada; bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, imprescindibles para o estudo da civilización romana e sen os cales non é posible apreciar a verdadeira dimensión do legado latino. O primeiro destes bloques, referente ao latín como orixe das linguas romances, é neste nivel haberá de comezarse coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución, e etapas do latín e as linguas romances. Nos tres cursos si haberá que analizar o papel que desempeñou o latín na formación das linguas cooficiais da nosa Comunidade Autónoma, galego e castelán, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica; así como tamén o papel que o latín desempeñou nas demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, facendo o mesmo tipo de estudo nelas.

O bloque que aborda os elementos básicos da lingua latina, dende os sistemas de escritura ata a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronuncia, está só deseñado tanto para cuarto de ESO coma para primeiro de Bacharelato.

Os dous seguintes bloques, que tratan aspectos netamente lingüísticos, están presentes no tres cursos, pero é aquí neste onde se afonda na descrición e explicación ao alumnado no sistema de flexión, nas estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade; axeitándoos en cada un dos cursos que vai cursar no bacharelato, e sempre co propósito da comprensión e a interpretación dos textos.

Aínda que se ten pretendido que o alumnado xa estea iniciado tanto en 4º de ESO como en Latín I no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas da antigüidade romana (artes plásticas, especialmente escultura e arquitectura, e tamén nas literarias), é neste segundo curso do bacharelato onde se busca un estudo máis en profundidade das literarias, pois Latín II conta cun bloque específico para a literatura latina, xa que un mellor coñecemento da lingua lle permitirá ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais.

Por último, o bloque dedicado ao estudo do léxico, presente nos tres cursos, haberá de prestar unha especial atención a etimoloxía e á composición e á derivación culta, mesmo iniciando neste curso a prefixos, lexemas e sufixos de orixe non só latina, senón tamén grega.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Comunicación lingüística (CCL)

Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e lecer.

Comprensión do compoñente lingüístico das linguas propias e das linguas estranxeiras.

Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.

Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.

Desenrolo de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.

Desenrolo da capacidade crítica ante o mensaxe e o seu contido.

Facilidade para o aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nelas.

Fomento da capacidade creativa lingüística.

Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.

Melloría na motivación do aprendizaxe a partir da mellora na comprensión e expresión lingüística.

Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, polo de tanto, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.

Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante la lectura de textos orixinais.

Competencia matemática competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Desenrolo da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.

Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.

Desenrolo de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidas.

Desenrolo de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.

Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.

Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.

Desenrolo do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.

Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.

Elaboración de xuízos críticos sobre o desenrolo científico e tecnolóxico ó longo da historia.

Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.

Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital (CD)

Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.

Fomento do traballo colaborativo.

Busca de información mediante motores de busca.

Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.

Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.

Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).

Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).

Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación mais axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender (CAA)

Motivación por aprender.

Organización e xestión do propio aprendizaxe.

Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.

Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.

Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.

Desenrolo de actitudes de respecto nas relacións sociais dende o coñecemento da súa diversidade histórica.

Análise de situacións para a resolución de conflitos.

Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.

Contribución á mellora das institucións dende o coñecemento da súa historia.

Conciencia de participación na sociedade actual dende o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.

Desenrolo de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, dende o estudo da súa evolución histórica.

Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais dende unha perspectiva histórica e cultural.

Aprendizaxe crítico de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.

Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Capacidade para pensar de forma creativa.

Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.

Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).

Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.

Comunicación e presentación de proxectos.

Capacidade de traballo individual e en grupo.

Capacidade de autoevaluación.

Desenrolo do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para acadar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.

Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.

Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.

Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.

Desenrolo do interese polas manifestacións culturais e artísticas.

Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e o arte contemporáneo.

Desenrolo de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

III- Concreción dos obxectivos

Dentro dos obxectivos que establece a LOMCE para o Bacharelato:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

A materia de Latín contribúe fundamentalmente:

- Pola formación dos alumnos no coñecemento das bases lingüísticas, históricas e culturais de la civilización occidental. Xunto co Grego, cuxa cultura Roma asimilou e transmitiu a toda Europa, o Latín constitúe un apoio insubstituíble ó aprendizaxe de tódalas linguas faladas en España (a excepción do eusquera) e moi especialmente ó galego.

- Por introduciren ó alumnado no coñecemento da lingua e a cultura latina, facendo fincapé ó mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución

En primeiro lugar imos precisar que tendo en conta que as avaliacións que temos fixadas neste centro son dúas máis a final, un total de tres; e tendo en conta, así mesmo, que no curriculum da materia que fixa a LOMCE os contidos veñen organizados en 7 bloques, pero que os dous últimos teñen que ser traballados durante máis da metade do curso estableceremos a súa temporalización como segue:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso. ▪ LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. 	1. O latín, orixe das linguas romances	A lo menos distingue o 50% de patrimoniais, cultismos e semicultismos e realiza o 25% das evolucións fonéticas	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen. ▪ LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes. ▪ LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado. ▪ LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. ▪ LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. 			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo. 	4. Literatura latina	Nomea o 70% dos aspectos da transmisión, describe o 90% das características dos xéneros e sitúa o 60% nos eixes cronolóxicos	
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina. 			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos. 	1. O latín, orixe das linguas romances	70% de acerto na explicación do proceso de evolución dos termos	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución. ▪ LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza. 	3. Sintaxe	75% de acerto na análise e na clasificación de oracións	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas. ▪ LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen. ▪ LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea. 	4. Literatura latina	Acadando o 55% de éxito na identificación de autores, épocas, xéneros e textos.	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán. ▪ LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. ▪ LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán. 	6. Léxico	65% de termos correctos e 75 % de expresión empregadas correctamente.	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica. 			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán. 	3. Sintaxe	80% de coordinación e subordinación identificada correctamente	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos 	4. Literatura latina	45% de éxito no recoñecemento da	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.		influencia da tradición grecolatina	Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución. ▪ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto. ▪ LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos. ▪ LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente. ▪ LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto. 	5. Textos	85% de adecuación na análise dos textos	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe. 	6. Léxico	85% na adecuación do uso dos helenismos e latinismos	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas

V- Concrecións metodolóxicas

Na materia Latín II, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xerais que faciliten unha aprendizaxe significativa tanto por o alumno mesmo como promovendo o traballo en equipo, aplicando métodos de investigación apropiados:

- O alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Latín II nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinariedade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, o Latín II posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudaralle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. A análise e tradución dos textos é unha das actividades nas que mellor se pode por en práctica este intercambio de, non só información, senón e sobre todo de dedución lóxica, trala aplicación dos coñecementos adquiridos. A tradución ademais sempre propicia a busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

No Latín II o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual, que sempre fará máis atractivo o traballo.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

* Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.

* Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.

* Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.

* Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos

Para esta materia neste curso que comeza seguimos co libro de texto da Editorial Santillana, Latín 1º Bachillerato, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas e a plataforma educativa de acceso en liña con tarefas, banco recursos, etc.

Neste nivel estamos a espera das indicacións concretas a seguir, que parece que van ser ditadas pola Comisión interuniversitaria de Galicia, encamiñadas sobre todo a la

realización da avaliación final de Bacharelato, e que parece que vai determinar a forma de acceso ao sistema universitario tanto galego como español e mesmo europeo

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro e plataformas educativas (wikisaber, linkedln, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Latín II, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
1. O latín, orixe das linguas romances	B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
	B1.2. Coñecer e aplicar as regras da evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
2. Morfoloxía	B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.
	B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
	B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.
	B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais.
	B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.
3. Sintaxe	B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.
	B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.
	B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.
	B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas.
	B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.
4. Literatura latina	B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos períodos históricos, e describir os soportes da escritura na Antigüidade e a súa evolución.
	B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.
	B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.
	B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.
	B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.
5. Textos	B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.
	B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.
	B5.3. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.
	B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.
	B5.5. Identificar as características formais dos textos.
6. Léxico	B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario especializado: léxico literario, científico e filosófico.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.
	B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.

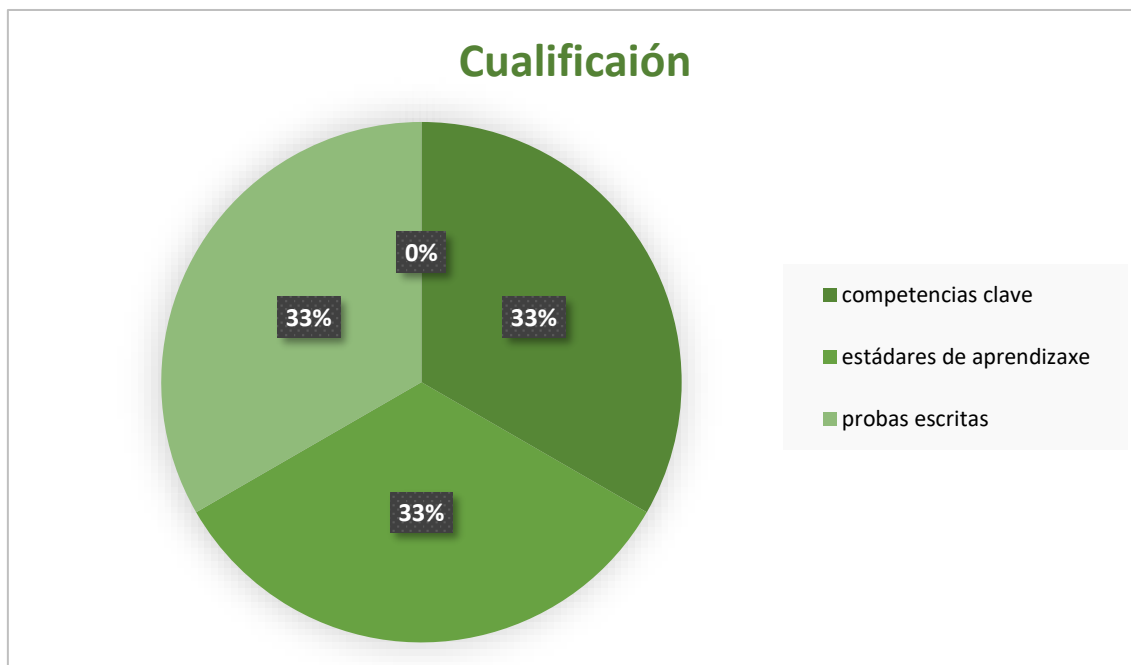
Como pode claramente deducirse os apartados ó que hai que facer especial fincapé van ser o do morfoloxía, léxico e textos, si ben somos conscientes que estes son os aspectos de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que seguen:

CRITERIOS MÍNIMOS	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Aplicar as regras da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
3.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
4.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
5.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
6.	Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina nos diferentes períodos históricos, describindo os seus soportes de escritura
7.	Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.
8.	Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.
9.	Utilizar o dicionario
10.	Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.
11.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.
12.	Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación de detaian:

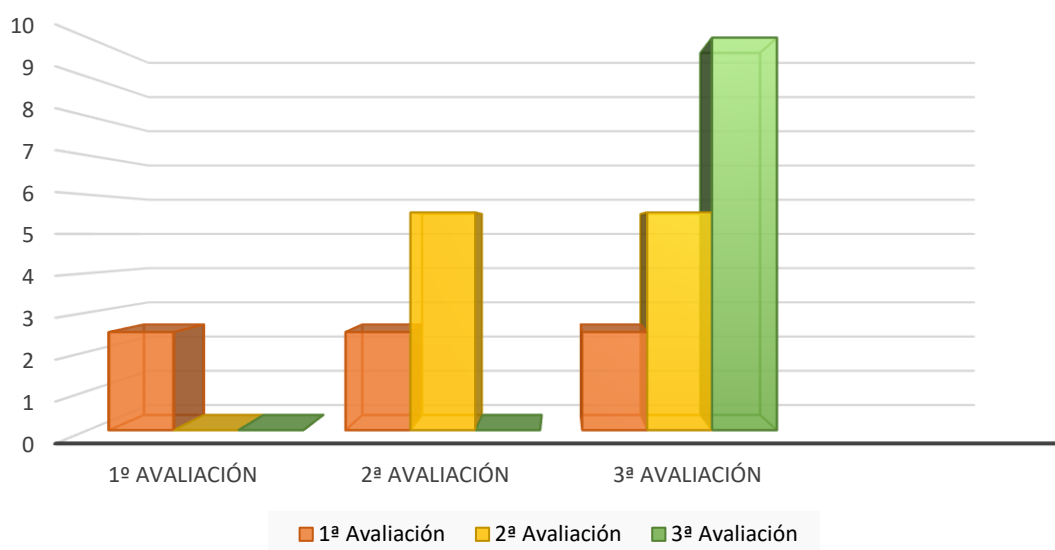
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliación que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas establececese o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos afíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta estendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación

No caso de existir alumnado con a materia de Latín I pendente, xa sexa por non ter acadado o mínimo exixible para tela superada, xa sexa por cambio de modalidade de bacharelato ou de vía (mudar a de Humanidades) e, nestes últimos supostos, de non por matricularse na materia Latín I de primeiro de Bacharelato, van seguir un programa de traballo específico simultáneo ó desenrolo da propia materia de Latín II; en especial durante a primeira metade do curso.

O que quere dicir que durante o repaso dos contidos mínimos de Latín I que, como queda reflectido nesta programación, ven estipulado polo Decreto 86/2015, se vai efectuando ó longo dos bloques de contidos presentes nos tres cursos nos que está organizado o curriculum da materia Latín, se prestará unha maior atención a este alumnado, ó que se lle proporcionará material de reforzo e mesmo ampliación, en caso de precisala.

O seguimento farase fundamentalmente na aula, pola observación do traballo desenvolvido e pola resolución de cuestións propostas así como pola realización de probas orais e mesmo actividades por escrito. Neste último senso, se lles fará entrega a todo o alumnado coa materia pendente dun boletín cunha periodicidade bimensual, cuxas dúbidas serán atendidas e resoltas na aula e nos períodos de atención a pendentes que o alumnado considere necesario

A avaliación vai ser realizada nas mesmas probas de avaliación do curso de segundo de bacharelato, pero de seren preciso se fará algunha proba fóra do horario lectivo. E esta avaliación terá en conta todos os aspectos anteriormente reflectidos na forma de seguimento do traballo individual do alumno:

AVALIACIÓN MATERIA PENDENTE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
RESOLUCIÓN DE ACTIVIDADES NA AULA	25%
BOLETÍN DE EJERCICIOS	25%
PROBAS ORAIS	25%
PROBAS ESCRITAS	25%

A avaliación realizarase a partir destes criterios de avaliación

CRITERIOS MÍNIMOS DE AVALIACIÓN	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
3.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
4.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
5.	Coñecer as principais fases da historia de roma
6.	Identificar as principais manifestacións culturais latinas: artísticas e da vida cotiá
7.	Realizar a tradución de textos latinos.
8.	Utilizar o dicionario
9.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

De todos os xeitos, o alumnado que acade o aprobado no Latín II, terá sempre a consideración de ter superado os mínimos do Latín I

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Latín II se van traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenrolar
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e vídeos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	O Latín é a lingua na que se redactaron as primeiras leis que coas que se organiza a vida da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	No estudo do latín está moi presente a non discriminación: loita dos dereitos das distintas clases sociais máis desfavorecidas
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenrolo do urbanismo romano coas súa linguaxe ideográfica

XI- Procedementos para a acreditación dos coñecementos necesarios

O alumnado que se matricule na materia de Latín II de segundo curso de bacharelato sen ter cursado a materia de Latín I de primeiro curso de bacharelato poderá cursar simultaneamente as dúas materias; pero se por motivos de organización do centro non pode asistir á clase da materia de primeiro, esta materia vai ser tratada de forma análoga ás materias pendentes:

Isto quere dicir que durante o repaso dos contidos mínimos de Latín I que, como queda reflectido nesta programación, ven estipulado polo Decreto 86/2015, se vai efectuando ó longo dos bloques de contidos presentes nos tres cursos nos que está organizado o curriculum da materia Latín, se prestará unha maior atención a este alumnado, ó que se lle proporcionará material de reforzo e mesmo ampliación, en caso de precisala.

O seguimento farase fundamentalmente na aula, pola observación do traballo desenvolvido e pola resolución de cuestións propostas así como pola realización de probas orais e mesmo actividades por escrito. Neste último senso, se lles fará entrega a todo o alumnado coa materia pendente dun boletín cunha periodicidade bimensual, cuxas dúbidas serán atendidas e resoltas na aula e nos períodos de atención a pendentes que o alumnado considere necesario

A avaliación vai ser realizada nas mesmas probas de avaliación do curso de segundo de bacharelato, pero de seren preciso se fará algunha proba fóra do horario lectivo. E esta avaliación terá en conta todos os aspectos anteriormente reflectidos na forma de seguimento do traballo individual do alumno:

AVALIACIÓN PENDENTE	MATERIA	GRAO CONSECUCIÓN	MÍNIMO	DE
RESOLUCIÓN DE ACTIVIDADES NA AULA		25%		
BOLETÍN DE EXERCICIOS		25%		
PROBAS ORAIS		25%		
PROBAS ESCRITAS		25%		

A avaliación realizarase a partir destes criterios de avaliación:

CRITERIOS MÍNIMOS DE AVALIACIÓN	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
3.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
4.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
5.	Coñecer as principais fases da historia de roma
6.	Identificar as principais manifestacións culturais latinas: artísticas e da vida cotiá
7.	Realizar a tradución de textos latinos.
8.	Utilizar o dicionario
9.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

De todos os xeitos, o alumnado que acade o aprobado no Latín II, terá sempre a consideración de ter superado os mínimos do Latín I

XII- Medidas de atención á diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos novos alumnos que poida incorporarse ó centro neste nivel educativo; pois dos alumnos, que xa tiveran cursado primeiro de bacharelato no centro, xa teñen un seguimento feito durante o curso anterior. Isto permítenos coñecer que alumnado pode precisar de antemán un seguimento mais personalizado.

Unha das medidas que se considera máis eficaz é diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas coas actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. En xeral pode adiantarse que a diversidade pode requirir centrarse na redución da intensidade dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise; pero de igual xeito, pode supor o ter que proporcionarlle ó alumno un afondamento e ampliación na medida e a medida que vaia reclamando.

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MODALIDADE DE ENSINO PRESENCIAL

Á hora de optar por unha ou outra metodoloxía didáctica das varias que se poden aplicar na ensinanza-aprendizaxe da lingua latina, optamos por aquela que combina a construción do coñecemento do alumnado sobre unha base dobre: a exposición oral significativa por parte da profesora na aula, dirixindo e organizando o traballo e a selección dos aspectos a traballar, e o traballo con textos traducidos e orixinais por parte do alumnado. É dicir, trátase dun modelo integrador en que se combina a aprendizaxe por recepción e por descubrimento. Asumimos os principios da aprendizaxe significativa, e por iso procuraremos partir dos coñecementos previos dos alumnos e ter en conta os seus esquemas mentais para que as actividades de ensino-aprendizaxe que propoñamos sexan adecuadas á súa estrutura mental. Tentaremos prestar unha especial atención a que o alumno lle atope sentido ao traballo que está a facer proporcionándolle sempre estímulos positivos, utilizando distintas estratexias de aprendizaxe que favorezan un ensino activo, non tanto no sentido de actividade manipulativa, senón especialmente de actividade mental e procurando relacionar vocabulario e estruturas da lingua latina con aspropias de cada alumno. Procuraremos evitar situacións reiteradas de aprendizaxe memorístico-receptivo, buscando sempre que o alumno poida ir construíndo progresivamente os seus coñecementos a base de actividades, sobre todo a tradución de textos clásicos adaptados en 1º de bac e dos autores que formarán parte da ABAU que o poñan en disposición de acceder a novos coñecementos gramaticais por descubrimento guiado ou autónomo e que, nun momento final, permita a memorización comprensiva.

En canto aos temas de literatura de 2º de bacharelato ,optaremos porque cada alumno elabore un deles elogo o expoña en público, favorecendo así a autonomía de aprendizaxe e de investigación.

Tendo en conta a situación actual derivada da pandemia da Covid-19, prestarase unha especial atención ao traballo coas tecnoloxías da información e da comunicación. Isto é especialmente relevante, posto que, dada a posibilidade de ter que adoptar durante o curso unha modalidade de ensino non presencial, é fundamental que o alumnado estea afeito a traballar de xeito máis autónomo e empregando as TICs. A tal fin, durante as primeiras sesións do curso explicaráselles ao alumnado a maneira de traballar que se adoptará en caso de ensinanza non presencial e asegurarse de que todos saiban acceder ás ferramentas empregadas para tal fin. Do mesmo xeito, incluso no caso da ensinanza presencial, empregarase de xeito habitual a Aula Virtual do centro e promoverase a realización de actividades e traballos que requiran o emprego das TIC.

ADAPTACIÓNS METODOLÓXICAS NO CASO DUNHA MODALIDADE DE ENSINO NON PRESENCIAL

No caso de terse que adoptar unha modalidade de ensino non presencial, a profesora optará fundamentalmente polocorreio electrónico e a aula virtual como medio de comunicación co alumnado. Dende comezo de curso, cada grupo contará cunha sección na Aula Virtual na que se subirán materiais de traballo e tarefas para ir acostumbrando ao alumnado ao seu uso. De terse que suspender a actividade lectiva presencial, teremos que introducir igualmente varias modificacións referentes á metodoloxía. En primeiro lugar, de ser necesario, poderanse introducir modificacións na temporalización da programación, buscando principalmente dedicar o tempo de ensino a distancia para traballar aquelas aprendizaxes que revistan un carácter máis teórico e que, polo tanto, resulte máis doado ao alumnado de seguir. En segundo lugar, aplicarase unha redución dos contidos a traballar, que serán reducidos aos mínimos e aprendizaxes imprescindibles recollidos nesta programación. En terceiro lugar, a forma de traballar tamén deberá ser modificada; se lle aportarán aos alumnos recursos para explicar ou repasar os contidos que deban ser traballados, os cales serán vídeos explicativos (ben elaborados polo docente ou ben obtidos na rede) e/ou clases telemáticas; neste último caso, a canle empregada de xeito preferente será a plataforma habilitada pola Xunta (Cisco Webex).

En canto ás actividades que deberá realizar o alumnado, traballarase de maneira habitual en Cultura Clásica e 1º de bacharelato co libro de texto e as actividades que veñen indicadas nel. Aos alumnos de 2º de bacharelato lles proporcionaremos dende o principio fotocopias con textos dos autores da ABAU para que as traduzan e suban á aula virtual.

No caso das probas, intentaremos retrasalas ata que se poida retomar novamente a actividade lectiva presencial. En caso de que isto non fose posible, ou non se puidese producir nun prazo de tempo razoable, supoñendo contratempos para a avaliación do alumnado, poderase optar por dúas posibilidades: a súa substitución por unha actividade de avaliación diferente (como a realización dun traballo, un boletín de exercicios...), ou a realización de probas telemáticas. Neste último caso, poderase optar igualmente por varios modelos: a realización dunha proba telemática empregando os recursos da Aula Virtual ou similares ou a través de videoconferencia, ou a realización de probas orais a través de videoconferencia. Para a realización das probas telemáticas, sexan escritas ou orais, e salvo indicación expresa por parte do profesor, o alumnado non poderá empregar ningún tipo de recurso, excepto o dicionario en 2º de bacharelato. Do mesmo xeito, durante a realización das probas poderase pedir ao alumnado evidencias de que está realizándoa limpamente, o cal podería supoñer, no caso das probas mediante videoconferencia, a colocación nunha determinada posición da cámara para amosar o entorno e o campo de visión do alumnado e asegurarse de carece de medios de apoio ao seu alcance.

ADAPTACIÓNS METODOLÓXICAS NO CASO DUNHA MODALIDADE SEMIPRESENCIAL OU DE CUARENTENA DO ALUMNADO

No caso de terse que adoptar unha modalidade de ensino semi-presencial, terase en conta as características de dita modalidade que decidan as autoridades educativas. A grandes rasgos, optarase por unha combinación do modelo presencial e non presencial arriba descrito, en función de cal dos dous sexa o predominante. En principio optaremos por dedicar os días de ensino presencial para traballar novos contidos, sobre todo no caso de aqueles de carácter máis práctico ou que poidan resultar máis complexos para o alumnado, e adicaranse maioritariamente os días de ensino non presencial para a realización de actividades (tanto de repaso como de ampliación ou traballos) e para abordar, de ser necesario, os contidos máis sinxelos e que o alumnado poida traballar facilmente por si mesmos.

No caso de 2º de Bacharelato, se procurará, na medida do posible, manter a temporalización establecida nesta programación incluso no caso dun ensino non semi-presencial, sen perxuízo das alteracións puntuais que se poidan plantexar para favorecer a aprendizaxe do alumnado.

Por outra banda, tamén se deberá ter en conta o caso de que haxa alumnos que, como consecuencia de ter que estar en cuarentena pola Covid-19, non poidan acudir ás clases presencialmente. Nestas situacións, o profesor poderá retransmitir as clases ben en tempo real ou ben gravadas para o alumnado que se atope en situación de corentena. Sen perxuízo do anterior, a canle preferente de traballo e comunicación co alumnado será a Aula Virtual, subindo as tarefas e materias necesario para que este alumnado poida continuar co seu proceso de aprendizaxe desde a casa; as dúbidas solucionaranse ben mediante o servizo de mensaxería da Aula Virtual ou ben mediante correo electrónico. No caso de que algún alumno non puider asistir ao instituto na data de realización dun exame ou calquera outra actividade de avaliación por atoparse en situación de corenta ou illamento decretado polo seu servizo de saúde, o profesor poderá optar por adiar dita proba de avaliación ata a súa reincorporación ou por substituíla por outra ferramenta de avaliación que se poida desenvolver de xeito telemático (proba escrita, traballo, proba oral co profesor a través de medios telemáticos, etc.). 141 O profesor contactará co alumno en cuestión á maior brevidade posible para comunicar ao alumno a forma de avaliación decidida.

En caso de terse que adoptar unha modalidade de ensino non presencial que imposibilite a realización de probas escritas na aula, estas serán substituídas por probas telemáticas (escritas, orais ou a través de plataformas informáticas) e/ou por traballos de síntese ou investigación, tal e como se especificou no apartado anterior. No caso de que algún alumno non puidera asistir ao instituto na data de realización dun exame ou calquera outra actividade de avaliación por atoparse en situación de corenta ou illamento decretado polo seu médico ou servizo de saúde, o profesor poderá optar por adiar dita proba de avaliación ata a súa reincorporación ou por substituíla por outra ferramenta de avaliación que se poida desenvolver de xeito telemático (proba escrita, traballo, proba oral co profesor a través de medios telemáticos, etc.). O profesor contactará co alumno en cuestión á maior brevidade posible para informarlle da forma de avaliación decidida. A asistencia aos exames é obrigatoria, e a non asistencia inxustificada aos memos

computarase como un 0 a efectos de cálculo da media. Para xustificar a inasistencia a un exame será necesario presentar un certificado médico no que se indique expresamente que o alumno non está en condicións de presentarse ao exame; de xeito contrario, o profesor non terá ningunha obriga de repetirle a proba ao alumno.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Debido a situación creada pola pandemia, este curso non prantexaremos actividades extraescolares. Os alumnos terían que asistir a elas por cursos e, dado o escaso do noso alumnado, sería imposible asistir a ningunha actividade.

REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

A revisión da programación didáctica é unha actividade continua que vai ter lugar ó longo de todo o curso escolar e que ven motivada non só polos resultados académicos senón tamén por un proceso de mellora da propia práctica docente. Dita revisión vai ser posíbel pola posta en marcha dos mecanismos que van permitir a avaliación da mesma; isto é, a reflexión da actividade lectiva e a elaboración dunha enquisa de avaliación interna e outra externa:

ENQUISA	ÍTEMS	GRAO CONSECUCIÓN
AVALIACIÓN INTERNA (PROFESORADO)		
	Temporalización das unidades didácticas	
	Desenvolvemento dos obxectivos didácticos	
	Afondamento dos contidos da unidade	
	Descritores competenciais	
	Realización de tarefas	
	Estratexias metodolóxicas seleccionadas	
	Recursos	
	Concreción nos criterios de avaliación	
	Uso de diversas ferramentas de avaliación	
	Rexistro de evidencias dos estándares de aprendizaxe	
	Atención á diversidade	
Interdisciplinabilidade		
AVALIACIÓN EXTERNA (ALUMNADO)	ÍTEMS	GRAO SATISFACCIÓN
	Claridade na exposición	
	Atención individual e colectiva	
	Facilidade na comunicación	
	Emprego das TICs	
	Interactuación	
	Resolución de dúbidas, problemas	
	Expectativas na materia	

PROXECTO LECTOR

En todas as disciplinas que competen a este Departamento trabállase dende sempre, e por razóns obvias, moito a lectura e así figura na nosa programación didáctica. As materias da ESO participarán tamén da hora de ler que organiza o equipo da biblioteca.

Para este Departamento a lectura é algo primordial e constante, que ten lugar en todos os momentos da clase: os alumnos e os profesores lemos en voz alta exercicios, enunciados, textos- en grego, latín, castelán, galego e ás veces noutras linguas- partes do temario, traducións, explicacións, etc, os alumnos len tamén pola súa conta exercicios, temas, enunciados, traducións, individualmente e en grupo, razoando e intentando entender o escrito. Parécenos que isto é algo inherente ao propio feito de dar clase para todas as disciplinas pero moito máis para as humanidades e especialmente, como é o noso caso, para as linguas; e resulta moi difícil, e ademais non parece moi necesario, reflectir unha labor tan cotiá na programación didáctica e, dende logo, é imposible contabilizar o tempo que se lle vai dedicar, posiblemente o mais axeitado sería afirmar que a lectura e a escritura ocupan practicamente a totalidade do tempo da clase

En todas as disciplinas pertencentes ao Departamento de Grego é obrigatorio ler unhas obras seleccionadas e, repetimos, así consta expresamente na programación didáctica:

- **Cultura Clásica**

Leremos algún libro sobre a vida cotidiá de gregos ou romanos, algún relato mitolóxico e algún cómic sobre o mundo clásico.

- **Latín 1º Bacharelato**

- * 1ª avaliación- Unha novela histórica ambientada na Roma antiga a elixir polo alumno. Exposición oral do argumento e crítica persoal.
- * 2ª avaliación- Lectura de *O asno de ouro* de APULEIO. Breve resume e crítica por escrito.
- * 3ª avaliación- Lectura, resume e comentario escrito de catro cantos da *Eneida* de VIRXILIO e da comedia de PLAUTO vista no teatro con crítica por escrito.

- **Latín 2º Bacharelato**

- * 1ª avaliación- Lectura de tres episodios das Metamorfoses de OVIDIO: Apolo e Dafne/ Píramo e Tisbe e Orfeo e Eurídice e breve resumen por escrito.
- * 2ª avaliación- Lectura do Anfitrión de PLAUTO. Traballo por escrito sobre Plauto e a comedia latina, centrándose especialmente no Anfitrión. Lectura e breve resumen escrito do episodio A traxedia de Lucrecia (TITO LIVIO; Ab urbe condita) e breve resumen por escrito.
- * 3ª avaliación – Lectura e comentario na clase dos Poemas a Lesbia de CATULO.

Os alumnos elaborarán en grupo coa axuda do profesor un pequeno traballo sobre os temas da avaliación de bacharelato: a épica: Virxilio, a lírica: Horacio, a historia: Tito Livio, a oratoria: Cicerón, o teatro: Plauto.

Asdo. M^a del Carmen Riobó Fernández

Xefe do Departamento de Grego

Neda, 15 de setembro de 2021